

Een gesprek met Oom Gert Groenouwe over de periode 1920-1950.

Voor degene die niet weet wie oom Gert Groenouwe is: aan de Scheggertdijk even voorbij "de Nieuwe Aanleg" staat een mooi sprookjeshuis, in mijn beleving het huis van Hans en Grietje met een prachtig bloeiende tuin. In dat huis woont oom Gert.

Oom Gert werd geboren op 27 september 1917 op "t Snap op", dit is de plek waar nu de familie Regelink woont. Hij kwam uit een gezin van 8 kinderen, 4 jongens en 4 meisjes, hij was het 4^e kind. Zoals alle kinderen ging ook hij naar de huidige Julianaschool. Hij bewaart goede herinneringen aan die tijd. Ze gingen toen lopend op klompen, het kanaal was er nog niet. Als het knikkertijd was dan waren ze extra vroeg op school, niet omdat ze vroeger weggingen maar omdat ze nastuiteren deden onderweg. Nastuiteren is een ijzeren stuijter vooruit gooien en de anderen moesten hem dan hardlopend proberen te raken. Een tol hadden ze in die tijd ook, verder was er geen speelgoed, vader zei: kijk maar in de houtloods daar ligt wel een kleurenfolder van speelgoed, kun je ernaar kijken. Na schooltijd mochten ze wel spelen, ook kwamen er wel andere kinderen spelen. Zaterdag was er geen school. Wat kregen ze te eten? Oom Gert kan zich nog herinneren dat hij voor hij naar school ging pannenkoek moest bakken. Hij vertelde dat zijn jongere broer dat ook een tijd had gedaan. De lekkerste pannenkoek kreeg je van gruttenmeel (= boekweitmeel) en weitenmeel (=tarwemeel) door elkaar waar beslag van werd gemaakt. Roggebrood was ook lekker. Van eigen rogge werd roggemeel gemalen in de molen. Er werd dan speciaal bijgezegd dat het voor roggebrood was, de rogge werd dan grover gemalen wat heel lekker zacht roggebrood gaf, een heel gewaardeerd product in die tijd. De bakker, Jo Peters, waar later Bernhard Hulshof bakte aan de Bakkersteeg, bakte net zolang van hun meel totdat het bijna op was en er dan nieuw meel moest worden gemalen. Van de slacht was er beleg op het brood. Als ik aan een groot gezin denk, dan heb ik altijd medelijden met de moeders in die tijd: wat een wasgoed voor een handamatic. Oom Gert vertelt dat zijn moeder inderdaad een handgedraaide wastrommel had. De was werd gekookt en de kinderen moesten als ze bij huis waren de trommel draaien en dan kon moeder spoelen. In de winter lijkt me dat geen pretje te zijn geweest.

De fiets. Oom Gert weet nog dat het gezin 1 damesfiets had waar ze allemaal op fietsten als dat nodig was. De fiets had een belastingplaatje. Degene die dagelijks fietste had het plaatje aan het stuur vastgemaakt. Als er meer fietsen waren dan moesten ze eerst wachten tot het belastingplaatje weer thuis was voor ze weg konden. Werknemers die de fiets nodig hadden voor het werk kregen het plaatje gratis, in die plaatjes zat een gat waaraan je kon zien dat het een gratis plaatje was.

Hoe werden de feestdagen gevierd? Veel herken ik uit het verhaal van tante Lina. Met de verjaardag en ook met Sinterklaas kregen ze een cadeautje in de vorm van iets nuttigs, een kledingstuk of pantoffels. Met Kerst ging de familie naar de kerk waar de kinderen een sinaasappel kregen, die ze de rest van het jaar nooit kregen, waar ze dan zo zuinig op waren dat hij al bijna verrot was voor ze hem opaten. Pasen was feest, want dan mocht je net zoveel eieren eten als je op kon. Oom Gert kan zich niet herinneren dat hij als kind ooit taart heeft gehad een koekje misschien wel maar taart toch nooit.

In de vakantie gingen ze wel eens uit logeren bij een oom en tante in Zutphen. Hoe ze er kwamen kan hij zich moeilijk herinneren, waarschijnlijk achter op die fiets. Hij weet ook zich de eerste auto's te herinneren als die over de weg kwamen. Als kinderen stoven ze naar de weg om te zien hoe zo'n ding toch uit zichzelf kon rijden zonder paard ervoor. Hijzelf kreeg pas in 1956 z'n eerste auto, een Fiatje nadat hij rijles had gehad van Marinus Meier, die ook taxi reed en tevens fietsenmaker was.

Oom Gert heeft een hele tijd op de lagere school gezeten, hij deed er ook nog de 7^e en de 8^e klas omdat hij nog zo jong was. Achteraf vond hij dat niet zo'n waardevolle tijd omdat hij alle reken- en taalboekjes had doorgewerkt want die waren er voor t/m de 6^e klas. Wat voor hem

overbleef was dus inktpotjes wassen, de school sluiten en allerlei andere klusjes als tijdsvulling. Hij weet ook nog dat ze wel eens op schoolreisje zijn geweest. Zo gingen ze een keer naar slot Nijenbeek, zijn een keer met de trein naar Arnhem geweest en ook een keer naar Nijmegen. Na de lagere school rond zijn 14^e kwam hij dan knecht op "de Baankreis" bij Teunis Boschloo. Zoals gebruikelijk kwam hij er voor dag en nacht. Teunis was in die tijd veel van huis herinnert hij zich omdat hij in de crisiswetten zat. Ik begrijp dat dat inhield dat biggen werden gemerkt d.m.v. een oormerk en werd gecontroleerd dat ze niet illegaal werden geslacht. De familie had ook zoals toen gebruikelijk een dienstmeid. Samen molken ze de koeien. Ook gingen ze in de oogsttijd samen naar het land rogge en haver maaien. Gert maaide met de zicht en de meid deed het bindwerk. Gert vertelde dat ze wel 6 weken in de zomer aan het maaien waren. Was er teveel maaiwerk dan werd een deel uitbesteed aan de vimmenmaaiers. Deze maaiden, bonden op en werden per vimme afgerekend. De boerin kwam met koffie op het land. Gert herinnert zich dit net als tante Lina als een heel gezellige tijd, vooral als ze met veel mensen waren. Hij verdiende in die tijd f 85.- per jaar met kost en inwoning. Ze werkten van 6 tot 12. Van 12 tot 2 hielden ze middagrust en dan werd er weer gewerkt tot 8 uur, althans bij de moderne boer, anderen gingen nog wel langer door. De kleding die ze droegen was natuurlijk niet de overal van nu maar een manchesterse broek, blouse en blauwe kiel erover en natuurlijk klompen en een pet. Ook ben ik benieuwd naar wat ze 's avonds deden. Het kanaal was net gegraven en daar gingen ze graag in zwemmen. Uitgaan was er niet bij in die tijd. Een vrije zaterdag bestond niet en om de andere week hadden ze dienst. Wel ging hij naar de jongelingenvereniging in Almen. Ook was hij bij de voetbal, het voetbalveld was toen aan de Asselerweg op de hoek van de Azinkdijk.

In 1937 moest hij onder dienst en kwam terecht in Harderwijk. Toen de oorlog uitbrak was hij gelegerd in Soesterberg. Ze werden wakker toen het vliegveld werd gebombardeerd door de Duisters. De soldaten werden op een nieuwe fiets naar Den Haag gestuurd. De fietsen werden in een plantsoen gestald waar één er op moest passen. Hij heeft ze allemaal weggegeven, was dus gauw klaar met z'n klus. Na de capitulatie is hij met de trein naar huis gegaan. Uit die tijd weet hij nog dat een verdwaalde V1 boven hun huis ronddraaide en uiteindelijk in het Haarbroek neerstortte. Waren ze toen bang, vroeg ik. Nou, vertelt oom Gert, z'n moeder stond in de pap te roeren en keek niet op of om. Je kon de V1's horen starten, schakelden ze over dan gingen ze door, deden ze dat niet dan kwamen ze neer. Voor hen was dat een stukje sensatie, stonden er gewoon naar te kijken, achteraf kun je je afvragen of dat allemaal wel zo verstandig was. Hij weet ook nog dat bij de bevrijding het Spitholt in brand is geschoten, dat de mensen uit de omgeving gevlucht waren en achter een singel liepen. Maar de Canadezen schoten op alles wat Duitser zou kunnen zijn en zodoende zijn er mensen omgekomen. Braakman had een hemd aan een stok gebonden ten teken van overgave.

In 1948 trouwde hij met tante Wimke. Van de Straat reed hun die dag in een Ford die hij ondergedoken had gehad! Feest hadden ze bij de Aanleg, bij Marinus Heuvelink. Na de oorlog werd oom Gert rietdekker. Eerst bij zijn schoonvader. In die tijd moesten er veel noodstallen worden gebouwd omdat er veel boerderijen in brand waren geschoten tijdens de bevrijding. Alle boerderijen met rode pannen hier in de omgeving zijn uit die tijd. Voor de winter moesten dus die noodstallen onder dak. Eerst werden ze met stro gedekt, daarna met riet. Later is hij met Jan Hissink samen gaan werken. In de wintertijd was hij huisslachter, hij slachtte varkens, maar dit was niet bepaald zijn lust en zijn leven. Hij is ermee gestopt toen men koeien ging slachten. In de wintertijd hadden ze ook wel werk in het Openluchtmuseum. Rond zijn 65^e is hij met rietdekker gestopt. De laatste jaren is hij altijd actief gebleven, hij heeft veel bijgesprongen in de garage van zijn zoon Harry in Bathmen. De tijd is omgevlogen, we hebben heel gezellig zitten praten over vroeger, ik bedank bij deze oom Gert voor zijn bijdrage aan de Millennium-Almenak en hoop dat U er veel leesplezier aan beleeft.

Wilrike.